

11.8.2008

Dnrot 1533/4/06 ja 3223/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

LÖYTÖTAVARALAIN SOVELTAMINEN

1 KANTELOT

Kantelija A arvosteli asianajajansa 5.5.2006 laatimassa kantelussa Jämsän kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä löytötavara-asiassa (1533/4/06).

Kantelija B arvosteli 2.10.2006 päivätyssä kantelussa Jämsän kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä samassa asiassa. Lisäksi B arvosteli poliisimiesten asiassa antamia selvityksiä. B pyysi oikeusasiamiestä myös tutkimaan, oliko Länsi-Suomen lääninhallituksen poliisiosaston tähän asiaan liittyvä päätös vahingonkorvausasiassa asianmukaisesti perusteltu (3223/4/06).

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Kantelija B ilmoitti toukokuussa 2002 puhelimitse Jämsän kihlakunnan poliisilaitokselle Kuhmoisten Kuoksenjärven rannalla olleesta Buster-alumiiniveneestä, jota hän epäili hylätyksi tai kadonneeksi. B kertoo saaneensa ohjeen tehdä asiassa löytötavarailmoitus, jota neuvoa hän oli noudattanut. B puhelun vastaanotti 14.5.2002 vanhempi konstaapeli. Hän kirjasi asiasta löytötavarailmoituksen, jossa B vaati löytöpalkkiota tai venettä itselleen. B sai poliisilta luvan siirtää vene oman kesämökkinsä rantaan löytötavaran kuulutusajaksi.

Venettä siis käsiteltiin löytötavarana ja siitä muun muassa kuulutettiin kolmeen eri otteeseen kahdessa paikallisessa lehdessä. Veneen omistajaa ei kuitenkaan löytynyt.

Löytötavaralain mukaisen kolmen kuukauden määräajan kuluttua B otti yhteyttä poliisilaitokselle. Veneen omistusoikeus luovutettiin 16.8.2002 B:lle löytötavaralain 14 §:n nojalla, kun veneelle ei ollut löytynyt omistajaa. B otti veneen omaan käyttöönsä, kunnosti sitä ja hankki siihen moottorin.

Kantelija A otti 20.9.2002 poliisilaitokseen yhteyttä ja tiedusteli, oliko kukaan ilmoittanut löytäneensä Buster-venettä Kuoksenjärveltä. Tällöin hänelle ilmoitettiin, että vene oli edellä kerrotusti löytötavaralain nojalla luovutettu B:lle. Asiassa kirjattiin samana päivänä S-ilmoitus ("veneen omistusoikeuden selvittäminen"), kun A ilmoitti, että vene on hänen eikä se ole voinut olla löytötavara. B oli valmis luo-

pumaan veneestä, jos hänelle korvataan sen remonttikulut. Kun asiasta ei päästy sopimukseen, A teki 8.4.2003 rikosilmoituksen petoksesta.

Kihlakunnansyyttäjä C teki 6.5.2003 asiassa syyttämättäjäyttämispäätöksen, koska esitutkinnassa ei ollut ilmennyt, että B olisi tahallaan yrittänyt erehdyttää ketään asiassa.

Asiassa tehtiin A:n pyynnöstä vielä lisätutkintaa. Kihlakunnansyyttäjä D katsoi päätöksessään 14.4.2004, ettei lisätutkinnassa ollut tullut ilmi sellaista uutta selvitystä, jonka johdosta C:n päätös tulisi peruuttaa.

Tämän jälkeen A nosti Joensuun kärjäoikeudessa B:tä vastaan kanteen vaatien muun muassa vahvistettavaksi, että veneen omistusoikeus kuului hänelle ja veneen palauttamista sekä erinäisiä korvauksia B:ltä.

Joensuun kärjäoikeus antoi 6.4.2006 tuomionsa, jossa se katsoi, ettei vene missään vaiheessa ollut joutunut pois A:n hallinnasta. Veneeseen ei näin ollen voinut soveltaa löytötavaralakiä, minkä vuoksi veneen omistusoikeus ei ollut pätevästi siirtynyt B:lle. Kärjäoikeus vahvisti veneen omistusoikeuden kuuluvan A:lle ja velvoitti B:n palauttamaan veneen tai korvaamaan sen siirtokulut. Muilta osin kanne hylättiin. Veneen parannus- ja korjaustöiden arvoksi kärjäoikeus arvioi 600 euroa, joka A veloitettiin korvaamaan B:lle. Oikeudenkäyntikulut sai kumpikin pitää vahinkonaan. Tuomio on lainvoimainen.

B esitti kesäkuussa 2006 Jämsän kihlakunnan poliisilaitokselle 2.763,21 euron vahingonkorvausvaatimuksen. Perusteena oli erityisesti se, että B:lle oli aiheutettu vahinkoa, kun poliisi oli virheellisesti käsitellyt venettä löytötavarana, vaikka kärjäoikeuden mukaan löytötavaralaki ei soveltunut tähän tapaukseen.

Länsi-Suomen lääninhallituksen poliisiosasto päätti 15.8.2006, ettei B:lle suoriteta hänen vaatimiaan korvauksia.

3.2

Kannanotot

Molemmat kantelijat ovat – kumpikin omilla perusteillaan – katsoneet, että poliisi on menetellyt virheellisesti ja tästä on aiheutunut heille taloudellista vahinkoa. Oikeusasiamiehellä ei kuitenkaan lain mukaan ole toimivaltaa määrätä vahingonkorvauksista. Niistä päättää viime kädessä tuomioistuini, jos asianosaiset eivät pääse niistä sopimukseen. Näin ollen tehtäväni tässä asiassa on sen arviointi, ovatko viranomaiset noudattaneet lakia ja täyttäneet velvollisuutensa.

3.2.1

Poliisin menettely veneen suhteen

A katsoi kantelussaan erityisesti, että poliisi oli laiminlyönyt velvollisuutensa selvittää, kuka kyseisen veneen omisti.

B puolestaan katsoi, että kärjäoikeuden tuomiossakin on todettu, ettei löytötavaralakiä olisi tullut soveltaa ja poliisin menettely on siis ollut virheellistä.

Löytötavaralain soveltaminen

Löytötavaralain 1 §:n mukaan tuo laki koskee löytötavaran talteen ottamista ja käsittelyä, mutta ei muun muassa esinettä, jonka omistaja on ilmeisesti hylännyt.

Löytötavaralain esitöissä todetaan muun muassa seuraavaa. Laki koskee periaatteessa kaikenlaisen omistajan tai haltijan kadottamien irtainten esineiden talteen ottamista. Löydön kohteena voi olla ainoastaan esine, joka on joutunut pois omistajan tai haltijan hallusta. Hylätyt esineet saa niiden löytäjä pitää: riippuu esineen kunnosta, arvosta, löytöpaikasta ja muista olosuhteista, milloin esine on katsottava hylätyksi. Epäselvissä tapauksissa on sovellettava löytötavaroita koskevia säännöksiä (hallituksen esitys 29/1988 vp. s.11).

Asiassa toimitetussa esitutkinnassa ja käräjäoikeuskäsittelyssä saatujen tietojen nojalla voidaantodeta, että kyseinen vene ei ollut hylätty eikä se myöskään ollut joutunut pois A:n hallusta. Käräjäoikeus kuuli muun muassa useita todistajia. Käsitys siitä, ettei vene ollut löytötavara, perustuukin olennaisesti eri tosiasioihin kuin vanhemman konstaapelin harkinta. Poliisin menettelyä on kuitenkin tarkasteltava nimenomaan tapahtuma-aikaan tiedossa olleiden seikkojen pohjalta. Kysymys on siis siitä, oliko tuolloin poliisin tiedossa olleiden seikkojen nojalla ollut perusteltua päätyä soveltamaan löytötavaralakia.

Kun vanhempi konstaapeli sai asiasta tiedon, hänellä oli nähdäkseen kolme mahdollisuutta arvioida tilannetta. Joko vene oli hylätty, se oli kadonnut omistajaltaan tai sitten omistaja edelleen hallitsi veneä. Viimeksi mainittu vaihtoehto ei näytä olleen erityisen perusteltu sen nojalla, mitä B:n on selvitetty vanhemmalle konstaapelille kertoneen.

Vanhempi konstaapeli itse kertoo harkinneensa vaihtoehtoina löytötavaralakia tai sitä, että joku oli hylännyt veneen. Hän ei tarkemmin perustele, miksi hän päätyi löytötavaralain soveltamiseen.

Hylkäämistä vastaan puhuin nähdäkseen se, että vene oli kohtalaisen arvokas. Vanhemman konstaapelin mukaan B arvioi sen 3.000 markan arvoiseksi. Lisäksi kuten edellä on todettu, lain esitöidenkin mukaan epäselvissä tapauksissa tulisi soveltaa löytötavaralakia. Tämä on mielestäni perusteltua jos siksi, että tämä vaihtoehto turvaa mahdollisen omistajan oikeutta paremmin kuin se, että löytäjä vain ottaisi hylätyksi katsomansa esineen itselleen. Löytötavaramenettelyyn liittyy muun muassa kolmen kuukauden selvittelyaika.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, ettei vanhempi konstaapeli ole ylittänyt harkintavaltaansa tai käyttänyt sitä väärin, kun hän päätyi soveltamaan löytötavaralakia.

Selvittikö poliisi asiaa riittävästi?

Löytötavara-asetuksen 2 §:n mukaan poliisin tulee hankkia tietoja siitä, kuka on löytötavaran omistaja, jos niitä on hankaluudetta saatavissa.

Saadun selvityksen mukaan asiaa on selvitetty Kuhmoisissa lähipoliisina toiminut ylikonstaapeli. Myös muut Kuhmoisissa liikkuneet poliisimiehet ovat tiedustelleet veneen omistajasta paikkakunnalla liikkueensa. Tosin ei ole tarkempaa tietoa siitä, kuinka laajoja nämä selvittelyt olivat. Lisäksi poliisi ilmoitti löydetyistä veneistä kolmeen eri otteeseen seudulla ilmestyvässä kahdessa lehdessä (Kuhmoisten Sanomat ja Koillis-Häme). Lehti-ilmoitukset johtivat useisiin yhteydenottoihin poliisiin, mutta veneelle ei löytynyt omistajaa.

Se, kuinka laajoihin selvittelyihin löytötavara-asiassa tulee ryhtyä, riippuu tapauksen erityispiirteistä. Tässä tapauksessa huomio kiinnittyi erityisesti kahteen seikkaan.

Poliisin tiedossa oli, että veneestä oli löytynyt verkonkohoja vuodelta 1987, joissa oli nimi " (kantelija A:n nimi)". Vanhempi konstaapeli on käräjäoikeudessa todistajana kertonut, ettei poliisi ryhtynyt näitä osin enemmälti toimenpiteisiin. Esitutinnan perusteella voidaan mielestäni arvioida, että tätä kautta olisi ollut hyvät mahdollisuudet saada selville, että vene kuului A:lle. Toisaalta on todettava, että verkkomerkit olivat 15 vuotta vanhoja.

Toiseksi selvityksen valossa on ilmeistä, että vanhempi konstaapeli olisi voinut vielä tarkemmin selvittää, mitä B asiasta tiesi, esimerkiksi miten tämä konkreettisesti oli selvitelty asiaa ja mitä tuolloin oli käynyt ilmi. Vanhempi konstaapeli itsekin toteaa selvityksessään, että jos poliisin tietoon olisi ensi vaiheessa tullut edes osa niistä nimistä, jotka poliisin tiedossa tällä hetkellä on, olisi veneen omistaja varmasti löytynyt. Poliisi ei voi yleisesti lähteä siitä, että asiakas osaa aina oma-aloitteisesti kertoa kaiken asiaan vaikuttavan eikä muutoinkaan siirtää asian selvittämisvelvollisuutta löytäjälle. Selvityksen vuoksi totean, että se, että vanhempi konstaapeli on tässä tapauksessa pyytänyt myös B:tä selvittämään veneen alkuperää, ei käsitykseni mukaan ole merkinnyt sitä, että poliisi olisi siirtänyt selvittämisvastuunsa löytäjälle. Kuitenkin olisi mielestäni ollut perusteltua, että poliisi olisi asian jossain vaiheessa vielä selvittänyt B:ltä, oliko tämä ehkä vielä saanut veneestä jotain lisätietoja.

Poliisi olisi siis voinut selvittää asiaa tapahtunutta laajemmin varsinkin, kun otetaan huomioon veneen arvo. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että poliisi olisi toiminut lainvastaisesti. Laki jättää poliisille suhteellisen laajan harkintavallan siitä, mihin toimenpiteisiin löytötavaran suhteen ryhdytään eikä tätä harkintavaltaa ole osoitettu ylitetyn. Myöskään se, että poliisilaitoksella on kaiken myöhemmän tiedon valossa täsmennetty menettelytapoja löytötavara-asioissa, ei ole osoitus siitä, että poliisin toiminta tässä tapauksessa olisi ollut lainvastaista. Pidänkin riittävänä sitä, että saatan edellä esittämäni näkökohdat vastaisen varalle vanhemman konstaapelin ja poliisilaitoksen tietoon.

3.2.2

Poliisiosaston päätös vahingonkorvausasiassa

B on katsonut, että hänen vahingonkorvausvaatimuksensa on hylätty, koska on katsottu, että hänen etsintänsä veneen omistajan löytämiseksi oli puutteellista ja että hän oli jättänyt kertomatta poliisille oleellisia seikkoja. B viittaa myös siihen, että käräjäoikeuden tuomion mukaan oli virhe soveltaa löytötavaralakia.

Olen jo edellä katsonut, että vanhempi konstaapeli ei ylittänyt harkintavaltaansa päätyessään soveltamaan löytötavaralakia. Tätä kysymystä ei ole tarpeen käsitellä enää tässä yhteydessä.

Muutoin totean, että on kiistatonta, että käräjäoikeuden mukaan "(Kantelija B:n nimi) menettelyssä omistajan etsintävaiheessa on osoitettavissa huomauttamisen aihetta ja jopa huolimattomuutta". Sitä, että tämä seikka mainitaan poliisiosaston päätöksessä, ei nähdäkseni tule irrottaa asiayhteydestään. Päätöksessä nimittäin käsitellään tämän jälkeen sitä, mitä B 14.5.2002 kertoi vanhemmalle konstaapelille. Tähän nähden en pidä perustelemattomana sitä, että poliisiosaston päätöksessä on mainittu tämä käräjäoikeuden toteamus.

Sen sijaan ymmärrän jossain määrin B:n arvostelua siitä, että poliisiosaston päätöksessä ei ole yksilöity, mitä tarkoitetaan sillä lausumalla, että "käräjäoikeuden tuomion pohjalta voidaankin todeta, että (kantelija B:n nimi) ei ollut kertonut (vanhemman konstaapelin nimi) 14.5.2002 kaikkea oleellista veneen olosuhteista ja tuolloin tekemistään selvitystoimista ja niiden aikana käymistään keskusteluista". Käräjäoikeuden johtopäätöksistä ei löydy tällaista toteamusta. Nyt jää jonkin verran epäselväksi, mitä tarkkaan ottaen olivat ne poliisiosaston mukaan oleelliset tiedot, joita ei kerrottu. Sinänsä tälle poliisiosaston lausumalle on löydettävissä perusteita. Mielestäni olisi kuitenkin ollut perustellumpaa yksi-

löidä poliisiosaston mukaan kertomatta jääneitä seikkoja tapahtunutta konkreettisemmin. Näin on erityisesti, koska päätöksessä ei ole arvioitu, mikä on poliisin kyselyvelvollisuuden suhde siihen, että B:n olisi tullut (ymmärtää) kertoa asiasta enemmän vanhemmalle konstaapelille.

Tältä osin on kuitenkin kysymys vain yhdestä perustelujen osasta, joka ei käsitykseni mukaan ole ollut ratkaiseva asian lopputuloksen kannalta. B:n vaatimukset hylkäävä päätös on perustunut siihen, että vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n mukaisen vastuun perusteita ei ole ollut. Kuten päätöksessä todetaan, mikä tahansa poikkeama vaaditusta täysin moitteettomasta menettelystä ei perusta loukatulle oikeutta saada korvausta, vaikka kyseessä olisikin virhe. Poliisiosaston päätös on tehty viranomaiselle kuuluvan harkintavallan puitteissa ja se on käsitykseni mukaan riittävästi perusteltu. Saatan kuitenkin edellä esittämäni näkökohdat kyseisen päätöksen perusteluista sen tehneen lääninpoliisiylitarkastajan ja sen esitelleen ylitarkastajan tietoon.

3.2.3

Poliisimiesten lausumat

En katso, että B:n arvostelemat komisarion tai vanhemman konstaapelin selvitykset olisivat epäasiallisia. Minun nähdäkseni niissä on haluttu tuoda esiin nimenomaan se, että kaikki B:llä ollut tieto ei siirtynyt poliisille. Näinhän on käytettävissä olevan selvityksen mukaan tapahtunut.

Komisario ja vanhempi konstaapeli ovat poliisilaitoksen toimintaa ja omaa kantaansa tapahtumiin selvittäessään voineet tuoda tämän seikan esille. Tästä erillinen kysymys on, mikä on yhtäältä ollut viranomaisen velvollisuus kysellä ja selvittää asiaa B:ltä sekä toisaalta B:n mahdollisuudet ymmärtää kertoa kaikki asian yksityiskohdat oma-aloitteisestikin. Tätä olen käsitellyt jo edellä.

Asia ei tältä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

4

LOPPUTULOS

Kiinnitän vanhemman konstaapelin ja Jämsän kihlakunnan poliisilaitoksen huomiota kohdassa 3.2.1 esittämiini näkökohtiin poliisin selvittämisvelvollisuudesta löytötavara-asioissa. Lisäksi saatan kohdassa 3.2.2 esittämäni päätöksen perustelemisesta Länsi-Suomen lääninhallituksen lääninpoliisiylitarkastajan ja ylitarkastajan tietoon.

Muihin toimenpiteisiin kantelut eivät anna aihetta.